

Договори позики в капітальних компаніях

Igor Kyrzczewski · 17.10.2025 · Księgowość – Spółki

Вступ

Капітальні компанії, такі як товариства з обмеженою відповідальністю (сп. з о. о.) або акціонерні товариства (С.А.), часто використовують кредитні угоди як засіб отримання фінансових ресурсів. Кредит, регульований положеннями Цивільного кодексу (статті 720–724 ЦК), дозволяє гнучке фінансування поточних операцій або інвестицій без необхідності залучення власного капіталу. Однак в контексті польського податкового законодавства надання та погашення кредиту генерує численні зобов'язання, включаючи податок на цивільно-правові дії (ПЦД), податок на прибуток корпорацій (ППК) та потенційно податок на утримання (ПУ) у випадку транзакцій з іноземними суб'єктами. Ця стаття, підготовлена на основі чинних регуляцій, що діятимуть у 2025 році, обговорює ключові податкові аспекти, зокрема, хто сплачує податок і коли, з яких дат розраховуються зобов'язання, і які податки виникають залежно від суб'єкта, який надає кредит. Аналіз базується на Законі про податок на цивільно-правові дії (Журнал законів 2023, пункт 1285, зі змінами), Законі про ППК (Журнал законів 2023, пункт 2805, зі змінами) та виконавчих регуляціях, з урахуванням змін, внесених у 2024–2025 роках, таких як оновлення механізму безпечної гавані для фінансових транзакцій.

Податок на цивільно-правові дії (ПЦД) – Основні принципи

Податок ПЦД є першим і найпоширенішим бременем, пов'язаним з кредитною угодою. Податкове зобов'язання виникає в момент укладення кредитної угоди, незалежно від фактичного випуску коштів – навіть якщо випуск відбувається частинами, податкова база включає всю суму зобов'язання. Ставка податку становить 0,5% від бруutto-значення кредиту (включаючи будь-які відсотки, сплачені завчасно), що розраховується шляхом множення суми кредиту на 0,005. Податник завжди є позичальник, тобто капітальна компанія, яка зобов'язана самостійно розрахувати та сплатити податок без підказок з податкового органу.

Дедлайн сплати податку становить 14 днів з моменту виникнення податкового зобов'язання, зазвичай з дати підписання угоди. Декларацію ПЦД-3 необхідно подати до відповідного податкового офісу (згідно з місцезнаходженням компанії), а податок має бути сплачений на рахунок офісу. У разі затримки накладаються штрафні відсотки за прострочення платежу за ставкою облікової ставки НБП плюс маржа 50% (в даний час близько 8–9% на рік, залежно від облікової ставки). Якщо кредит не розкривається, і орган виявляє його (наприклад, під час аудиту), застосовується штрафна ставка 20% на податкову базу.

Виключення та винятки з ПЦД

Не всі кредити підлягають оподаткуванню за ПЦД. Основні виключення залежать від суб'єкта, який надає кредит:

- **Кредити від акціонерів капітальних компаній:** Загальне звільнення від ПЦД відповідно до ст. 2 пункту 4 Закону про ПЦД. Це стосується кредитів, наданих фізичною особою, яка є акціонером (власником) сп. з о.о. або С.А., незалежно від суми та мети. Це звільнення не вимагає повідомлення, але угода повинна бути укладена письмово для доказових цілей. Податкове зобов'язання не виникає з дати укладення угоди, таким чином, усуваючи як ПЦД, так і декларацію ПЦД-3. Це положення залишилося незмінним з 2016 року і не було змінено в 2025 році.
- **Кредити між не пов'язаними капітальними компаніями:** Ставка 0,5% з дати угоди без виключень. Позичальна компанія сплачує податок протягом 14 днів.
- **Кредити від пов'язаних осіб (наприклад, материнські-дочірні компанії):** Основна ставка 0,5%, але якщо угода підлягає правилам трансфертного ціноутворення (ст. 11а–11н Закону про ППК), можуть виникнути виключення або спрощення з механізму безпечної гавані (див. нижче). У 2025 році нові виключення не були введені, але наголошувалася необхідність документування фінансових транзакцій.

- **Кредити від близьких родичів акціонера або інших осіб:** Якщо це не акціонер, застосовується ставка 0,5%, з можливістю виключення для кредитів між предками, нащадками, подружжями, братами, сестрами або пасинками (до 36,120 злотих у 2025 році, після подання SD-Z2). Для капітальних компаній таке виключення не застосовується, якщо кредитор не є акціонером.

У випадку іноземних кредитів (наприклад, від компанії з ЄС) територіальний обсяг оподаткування ПЦД обмежується угодами, укладеними в Польщі; якщо угода укладена за межами країни, ПЦД може не виникнути, але це потребує аналізу місця укладення.

Податки на прибуток (ППК) - Відсотки та витрати на отримання доходу

Відсотки на кредити генерують наслідки в ППК як для кредитора, так і для позичальника. Регуляції не зазнали значних змін у 2025 році, окрім оновлень до механізму безпечної гавані.

- **Для кредитора (капітальна компанія):** Відсотки становлять дохід з фінансових активів (ст. 17 пункт 1 підпункт 1 Закону про ППК), оподатковується за ставкою ППК 19%. Дохід виникає з дати отримання відсотків (метод нарахування). Якщо кредитор є компанією з естонським ППК (єдиний податок на корпоративні прибутки, введений у 2021 році та збережений у 2025), відсотки включаються в єдину базу 10-20%.
- **Для позичальника (капітальна компанія):** Відсотки є витратою на отримання доходу (ст. 15 пункт 1 Закону про ППК), що підлягає вирахуванню з доходу в момент платежу або доступності. Однак у пов'язаних транзакціях застосовуються обмеження з ст. 15е (тонке капіталізування) – витрати на відсотки за позиками, що перевищують 3 мільйони злотих або 30% EBITDA, не підлягають вирахуванню, якщо транзакція не документується за ринковими цінами.

Термін звітності: у декларації ППК-8 (до кінця 3-го місяця після податкового року) або ППК-8R для естонського ППК.

Вплив кредитора на ППК

- **Кредит від акціонера (фізичної особи):** Відсотки для акціонера є доходом з фінансових активів, оподатковуваним за ставкою ПДФО 19%. Для компанії – повна витрата, без обмежень на тонке капіталізування, якщо немає капітального зв'язку. Немає ПУ, якщо акціонер є резидентом.
- **Кредит від іншої непов'язаної капітальної компанії:** Відсотки – дохід ППК за ставкою 9% або 19% для кредитора (якщо відповідає умовам естонського ППК). Для позичальника – витрати, якщо відсоткова ставка є ринковою (бенчмаркінг).
- **Кредит від пов'язаної особи:** Застосовуються правила трансфертного ціноутворення. У 2025 році механізм безпечної гавані для кредитів дозволяє спростити документування, якщо маржа відсотка знаходиться в межах: для кредитів, наданих пов'язаною особою – 1,25–6,5% (оновлення регуляцій Міністерства фінансів 2024 року). Документування ТП має бути підготовлене до кінця 10-го місяця після фінансового року; невиконання призводить до штрафу до 10 мільйонів злотих. Звільнення від документування для транзакцій нижче 2 мільйонів злотих (поріг 2025 року).
- **Іноземний кредит:** Відсотки підлягають ПУ 20% (ст. 21 пункт 1 підпункт 2 Закону про ППК), якщо не застосовується директива 2003/49/ЄС (звільнення для компаній ЄС) або угода про уникнення подвійного оподаткування (наприклад, 5–10% для відсотків). Утримання ПУ відбувається в день платежу; повернення можливе після подання заявки.

Правила трансфертного ціноутворення (ТП) у кредитних транзакціях

У 2025 році правила ТП (ст. 11а–11н Закону про ППК) залишаються стабільними, з акцентом на фінансові транзакції. Обов'язок документування поширюється на кредити, що перевищують 2 мільйони злотих щорічно від пов'язаних осіб (частка >25% або контроль). Методи перевірки: CUP (порівняльна неконтрольована ціна)

або TNMM (метод транзакційної чистої маржі). Звіт Національного форуму трансфертного ціноутворення від 1 жовтня 2025 року підкреслює бенчмарки для внутрішньо групових кредитів. Невиконання ТП може призвести до коригування доходу і штрафу в розмірі 30,000–400,000 злотих.

Для кредитів від акціонерів: ТП не застосовується, якщо акціонер є фізичною особою без контролю (ст. 11а пункт 1).

Розрахунок відсотків для частково виплачених кредитів

У контексті кредитних угод, регульованих польським Цивільним кодексом (ст. 720–724 ЦК), розрахунок відсотків в основному залежить від моменту фактичного **випуску коштів**, а не дати підписання угоди. Кредитна угода є консенсуальною угодою, що означає, що зобов'язання виникає в момент підписання, але відсотки (внаслідок використання чужих коштів) починають нараховуватися лише з наступного дня після фактичного випуску суми кредиту. Це зумовлено загальними принципами щодо відсотків на грошові суми (ст. 359 ЦК), згідно з якими відсотки належать з дати виконання зобов'язання, а в разі кредиту ця дата виконується в момент передачі права власності на кошти позичальнику.

Ситуація з повним випуском кредиту

- Якщо вся сума кредиту виплачується одноразово, відсотки нараховуються з **дня після дати випуску**.
- Наприклад: Угода підписана 1 жовтня 2025 року, виплата 3 жовтня 2025 року – відсотки з 4 жовтня 2025 року.

Ситуація з випуском частинами (частково)

- Коли кредит надається частинами або траншами (що є звичним у транзакціях між капітальними компаніями або з акціонерами), відсотки нараховуються **пропорційно з дати випуску кожного траншу**, виключно з суми, фактично наданої в цьому транші.
- Відсотки не нараховуються на невиплачену частину, оскільки позичальник ще не використав ці кошти. Лише після випуску останнього траншу нараховуються відсотки на всю суму, але з урахуванням різних періодів для

кожної частини.

- Наприклад: Кредит в розмірі 100,000 злотих, поділений на два транші – 50,000 злотих, виплачених 1 жовтня 2025 року, та 50,000 злотих 1 листопада 2025 року, з відсотковою ставкою 5% на рік. Відсотки на перший транш нараховуються з 2 жовтня до дати повернення, на другий – з 2 листопада до дати повернення.

Такий підхід мінімізує витрати для позичальника і відповідає банківській практиці та рішенням суду (наприклад, рішення НСА, що підкреслюють, що угода не генерує відсотки до фактичного виконання зобов'язання кредитора).

Податкові аспекти (в контексті капітальних компаній)

- **Для позичальника (ППК):** Відсотки є витратами на отримання доходу з моменту їх нарахування (метод нарахування, ст. 15 пункт 1 Закону про ППК), але тільки з фактично виплачених сум. У частинах – пропорційно.
- **Для кредитора:** Дохід з відсотків виникає з дня отримання або доступності (ст. 17 пункт 1 підпункт 1 Закону про ППК).
- **ПЦД:** Податкова база включає всю суму кредиту (включаючи будь-які відсотки, сплачені завчасно, якщо домовлено), незалежно від частин – податкове зобов'язання виникає з дати угоди (ст. 6 пункт 1 підпункт 1 літера "б" Закону про ПЦД). Однак поточні відсотки не впливають на ПЦД.

Важливі поради

- **Угода:** Завжди вказуйте в угоді графік випуску траншів і метод розрахунку відсотків (наприклад, "відсотки на кожен транш з дати його випуску"). У разі відсутності резерву – застосовується законодавчий відсоток (ст. 359 § 1 ЦК).
- **Максимальні відсотки:** Не можуть перевищувати дваразовий законодавчий відсоток (ст. 359 § 2¹ ЦК; у 2025 році близько 11,25% на рік, залежно від ставки НБП).

- **Відсотки за прострочення платежу:** Якщо виплата траншу затримується, нараховується додатковий відсоток з дня після дати падежу (ст. 481 ЦК).

Розрахунок відсотків з дати підписання угоди - законність у польському праві

Так, сторони кредитної угоди можуть домовитися про розрахунок відсотків **з дати підписання угоди**, навіть якщо фактичний випуск коштів відбувається пізніше. Це прямо впливає зі ст. 359 § 1 Цивільного кодексу (ЦК), відповідно до якої відсотки на грошову суму належать тільки в тому випадку, якщо вони виникають з **правочину** (тобто угоди сторін), закону, судового рішення або рішення органу. Свобода договорів (ст. 353¹ ЦК) дозволяє вільно формувати зміст зобов'язання, включаючи момент виникнення зобов'язання щодо сплати відсотків, за умови, що це не порушує принципи соціального співіснування, закони або не призводить до зловживання (наприклад, лихварства – ст. 359 § 2¹ ЦК).

Ключові умови та практика

- **Правова основа:** Кредитна угода (ст. 720 ЦК) є платною угодою, якщо сторони так вирішили. Капітальні відсотки (за використання коштів) можуть нараховуватися з будь-якого моменту, зазначеного в угоді, включаючи з дати її укладення. Це не суперечить закону, навіть якщо кредитор затримує випуск – у такому випадку відсотки до платежу можуть розглядатися як компенсація за "резервування" коштів або ризик, але суд може перевірити це для балансу між сторонами.
- **Юриспруденція:** Суд підтверджує допустимість такого положення. Наприклад, у постанові Окружного суду у Щецині від 19 лютого 2013 року (справа II Са 990/12) суд постановив, що відсотки можуть бути нараховані за період **з дати підписання угоди до дати повернення кредиту**, без необхідності випуску на дату підписання. Схожі позиції з'являються в правовій літературі та коментарях до ЦК, підкреслюючи, що момент розрахунку відсотків є договірною справою.

Ризики та обмеження

- **Перед випуском коштів:** Якщо відсотки нараховуються перед фактичним випуском кредиту (ст. 721 ЦК вимагає передачі об'єкта), угода може бути оскаржена як така, що не виконана кредитором. У такому сценарії відсотки до випуску можуть вважатися неприпустимими (наприклад, як прихована комісія), але це не є автоматичним – залежить від обставин (наприклад, чи затримка з вини позичальника).
- **Межі відсотків:** Загальна сума відсотків не може перевищувати двократний законодавчий відсоток за прострочення (ст. 359 § 2¹ ЦК; у 2025 році близько 11,25% на рік, залежно від облікової ставки НБП). Перевищення є лихварством, недійсним (ст. 58 ЦК).
- **Податкові аспекти (для капітальних компаній):** У ППК відсотки розраховуються на основі нарахування (з моменту розрахунку, ст. 15 пункт 1 Закону про ППК), тому положення в угоді впливає на момент визнання витрат для позичальника та доходу для кредитора. У ПЦД податкова база включає будь-які відсотки, сплачені завчасно (ст. 7 пункт 1 Закону про ПЦД), незалежно від дати розрахунку.
- **Практичні рекомендації:** Завжди вказуйте в угоді точний момент розрахунку (наприклад, "відсотки нараховуються з дати підписання угоди, незалежно від дати випуску траншу"). У випадку траншів – пропорційно з кожного. У разі відсутності положення – законодавчий відсоток застосовується з дати падежу (тобто випуску).

У контексті капітальних компаній, таке положення сприяє плануванню, але ми рекомендуємо перевірку з точки зору трансфертного ціноутворення (якщо існують зв'язки). Це не є індивідуальною порадою – консультуйтеся з юристом чи бухгалтером перед реалізацією.

Інші важливі аспекти та ризики

- **ПДВ:** Кредитні угоди звільнені від ПДВ (ст. 43 пункт 1 підпункт 38 Закону про ПДВ), незалежно від суб'єкта. Виняток: якщо компанія здійснює фінансову діяльність (ПКД 64.19.Z), вона може підлягати 23% ПДВ.
- **Зміни в законодавстві 2024-2025:** Немає революційних новин для кредитів; ключове оновлення до механізму безпечної гавані (регуляція Мінфіну з червня 2024 року, що набирає чинності у 2025) і спрощення податково нейтральної реструктуризації з вересня 2025 року (зміна до Закону про ППК). Польська угода (2022) не вплинула безпосередньо на кредити.
- **Документування та ризики:** Угода повинна бути укладена в письмовій формі (ст. 720 §2 ЦК); невиконання призводить до солідарної відповідальності. Під час аудиту КАС перевіряються: ринкові відсотки (мінімум 5–7% для злотих у 2025 році), мета кредиту (не для дивідендів) і повернення (не дарунок).
- **Обчислювальні приклади:**
 - Кредит 100,000 злотих від непов'язаної особи: ПЦД = 500 злотих, сплачуваних протягом 14 днів.
 - Відсотки 5% на рік: Для кредитора ППК 19% з 5,000 злотих = 950 злотих.
 - Безпечна гавань: Маржа 2% – не потрібно повного документування ТП.

Резюме

Кредитні угоди в капітальних компаніях є ефективним фінансовим інструментом, але вимагають точного податкового планування. Ключове: звільнення від ПЦД для кредитів від акціонерів (з дати угоди), 0,5% ПЦД для інших (термін 14 днів), ППК на відсотки (метод нарахування) і ТП для пов'язаних суб'єктів. У 2025 році безпечна гавань полегшує відповідність. Рекомендуємо консультацію з бухгалтерською фірмою перед укладенням угоди, щоб уникнути штрафів і оптимізувати витрати. Ця стаття не є податковою порадою – у разі сумнівів проконсультуйтеся із консультантом.